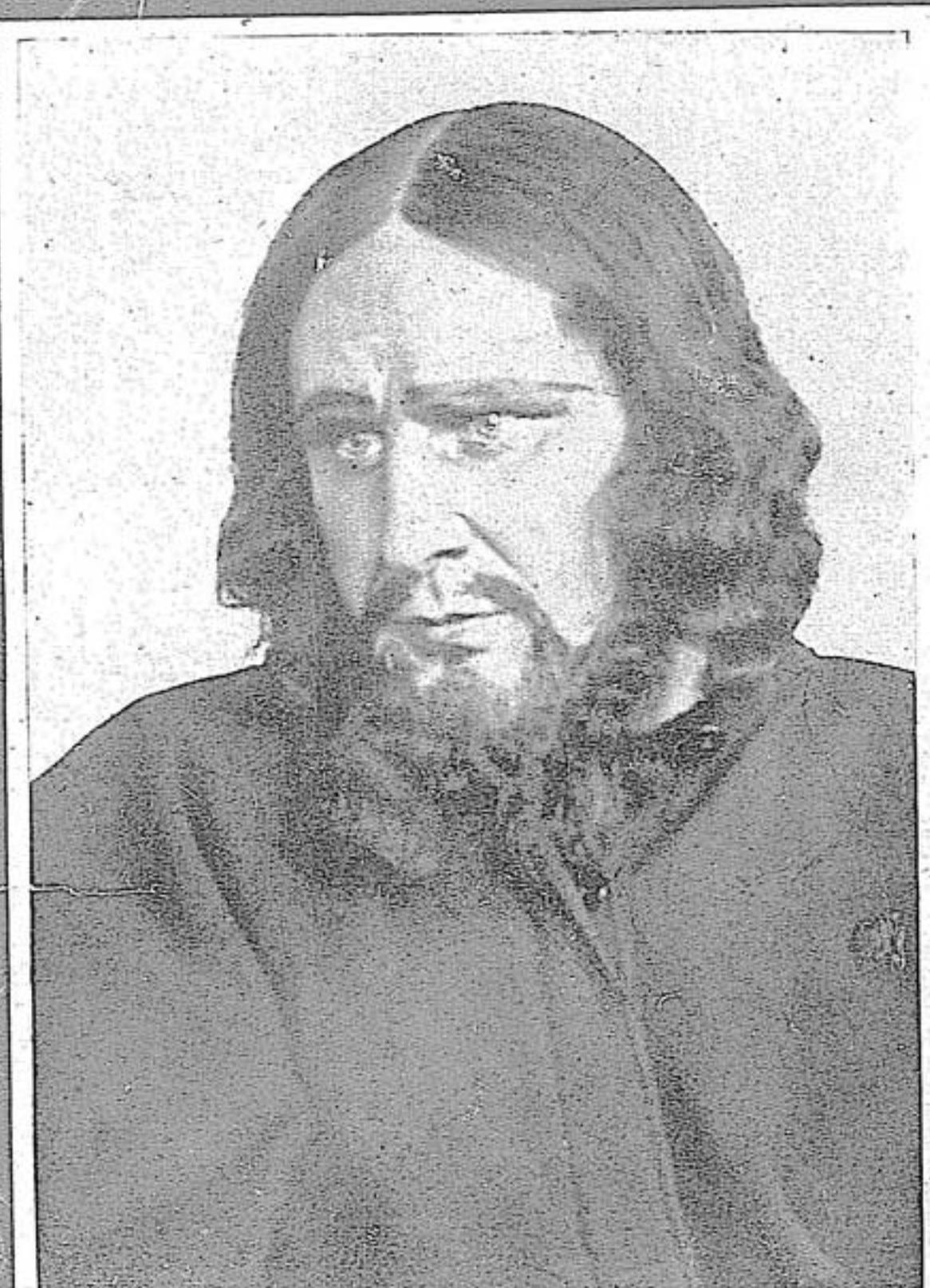
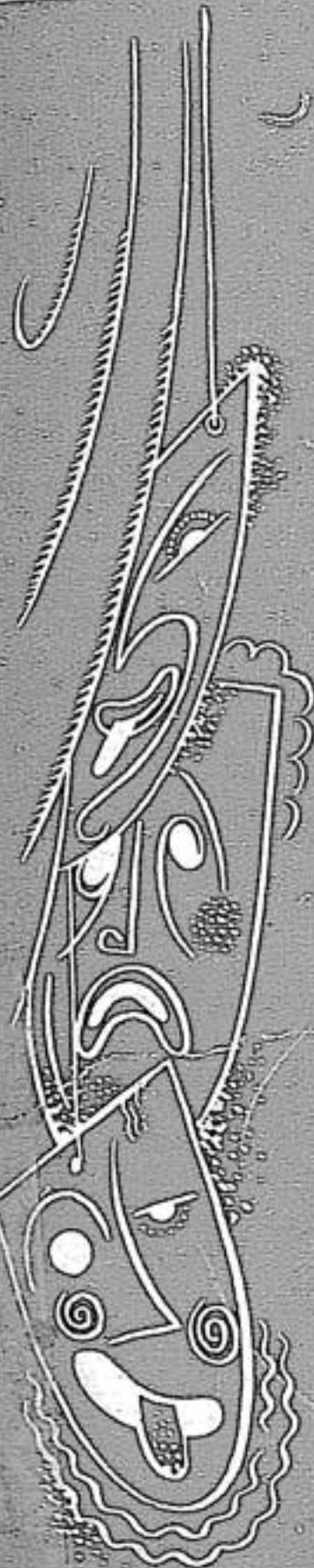

26 окт.—1 ноя.

3.

1931-32
2 динара

ПОЗВОРИШТЕ

Г. Пихлер ү үлози Атанаела („Таис“)

С II-3

ПОЗОРИШТЕ

НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЧАСОПИС

БЕОГРАД, ОД 26 ОКТ. ДО 1 НОВ.

3

УРЕДНИШТВО: УСКОЧКА БР. с.

ЗБИЉА, КАКО ЈЕ БИЛО?

Деси вам се, зар не, толико пута да вас пријатељ или поznаник, када чује да сте били у позоришту, запита:

— Збиља, како је било?

И ви сте обично у недоумици.

Јер увек треба да узмете у обзир ко пита. И треба да се ставите на његово становиште, да онда у мислима, које треба да буду његове мисли, прелетите комад од првог до последњег чина и тек тада одговорите.

Пита вас, рецимо, ваш продавац новина:

— Збиља, каква је та „Таис“?

И пита вас ваша кузина која свира клавир и чита Анатола Франса.

Зар не, да не можете и једном и другом исто рећи?

Зато ни у једној позоришној критици свет не само да не налази него чак и не тражи одговора, треба ли да оде на тај и тај комад. Јер сваком позоришном посетиоцу десило се да оде на неку комедију, коју је скоро сва штампа из-

грдила као недостојну, па да се омирски забавља, или да оде на неку врло, врло много похваљену оперу или драму, па да му буде страшно дуго време. Јер ниједно мишљење, ниједна критика није написана за цео свет.

Зато не тражите ни од својих пријатеља који су гледали премијеру да вам даду о њој пресудно мишљење. Излажете се непријатности да ће ваш пријатељ рђаво судити о вашем уметничком укусу или да можда и сам има рђав укус, излажете се двострукој опасности: да он промаши судећи о делу или промаши судећи о вама, или најзад и једно и друго.

Него, ако вас занима како је било, а ви отидите сами. Не свиди ли вам се, нећете се бар љутити на оне који су вам комад хвалили на сва уста; а ако вам се свиди, радоваћете се што се није нашао неко да вас одговори и ускрати вам једно лепо задовољство.

Будите, dakle, сами свој позоришни критичар.

ШТОФА

ЈЕСЕЊЕГ И ЗИМСКОГ

У врловеликом избору за мушка одела и зимске капуте женске костије и мантлове као и кројачког прибора добијаје радња:

АНАСТАС ПАВЛОВИЋ
БЕОГРАД, КРАЉА ПЕТРА УЛИЦА БР. 33.

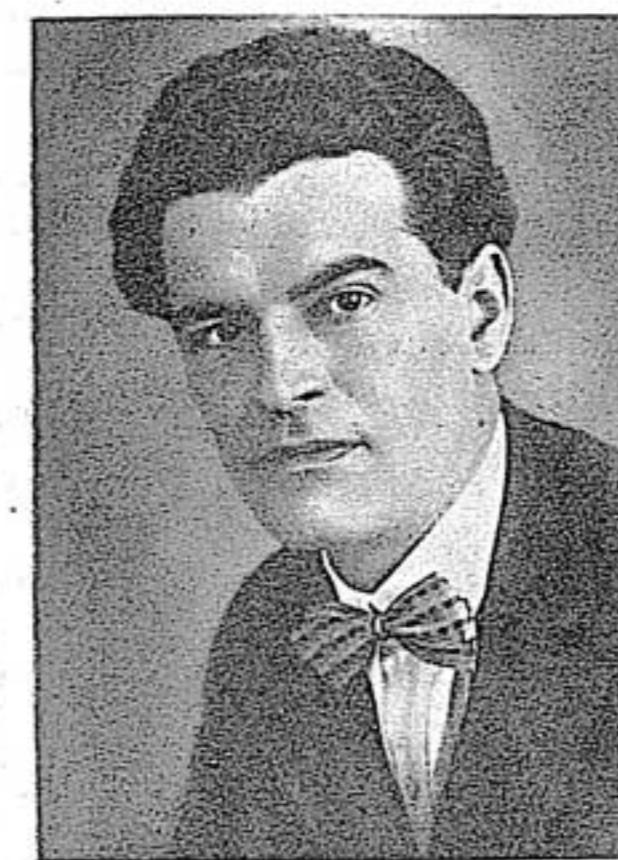
Препоручује на-
рочито лепе и
јевтине дамен
ташне

↑

Предузеће за израду кофера и торбарских израђевина
Милан Ј. Стојановић и Комп.
Београд, Престолонаследников трг - Теразије 38, тел. 25-064

ЛАНГЕРОВО „ПРЕОБРАЖЕЊЕ ФЕРДИША ПИШТОРЕ“

Франтишек Лангер свакако је данас најзначајнији чешки карактерни комедиограф. Још више него са својим ранијим делима успео је он са овим комадом да заслужи то признање. Као правом писцу овог жанра полазна му је тачка код конструисања његових дела милје, карактери а не фабуле, чија радња логично произлази из типова, а не обратно, да у радњу компонује карактере. За то су његови људи и потпуно животни и поред местимичне гројескности, остављају утисак да су од меса и крви. Најомиљенија му је тема — а то је и у Фердишу Пиштори —

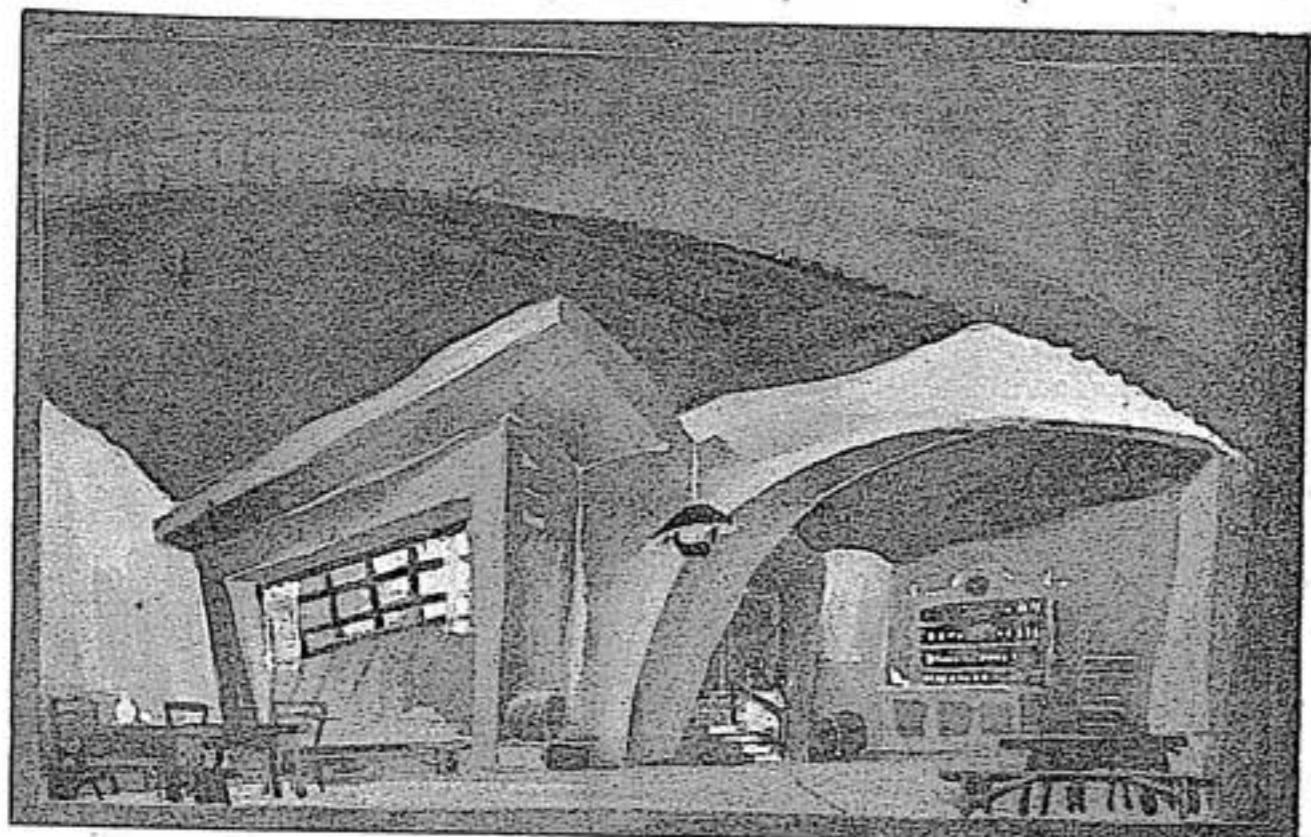

Г. Воја Јовановић,
који игра Фердиша Пиштору

Г-ђа Каталинић,
која игра улогу Терезе

поглед на морал, став његових јунака према моралним начелима владајућег друштва. Појам добра и зла добија своје право оправдање тек после душевне кризе, која као кроз призму пушта прочишћене истинске вредности. Подземна околина главног јунака Фердиша има свој морал, који није у складу са законима, али који је том свету опет наметнуло људско друштво, гурнувши га на падину живота, који се мора живети, такав какав је. Али и они, ко-

Декор првог чина. (Рад г. Беложанског)

ји репрезентују онај виши друштвени морал, доброћудни комесар Фалтис и професор и официр Армаде Спаса Косвјерка, који о њему само званично говоре, нису у суштини далеко од дна живота, први посећујући без скрупула јавне куће, други тражећи јавно признање покварених девојака у циљу рекламе за аквизицију нових присташа за армаду спаса. Али и они у души нису рђави као ниједан Лангеров тип, они су такви само за то, што их је тамо поставило друштво. Међутим нико од њих не доспева до правог морала, до истинског осећања онога, што је добро и зло, него само бивши провалник и покварењак Фердиш, који пошавши у крају случајно спасе двоје деце из ватре и осети сву лепоту доброг дела. А кад га онда овај случај

упозна и са једном сродном душом у телу једноставне, примитивне сестре Терезе, која за љубав друштва прича о неким својим поквареностима, које у ствари не постоје, те се од тог сусрета исплете и љубав, његова је катарза потпuna и он постаје поштен човек, много поштенији од оних који проповедају и претстављају јаван морал. — Око ове незнатне радње нанизао је оквир: читав низ занимљивих, често и узбудљивих сцена, који гледаоца занимају до краја без претензија за празним сценским ефектима, али су сне све дубоко човечанске и природне и мајсторски написане.

Ово дело режира на нашој позорници г. Надворник, одлични познавалац чехословачког позоришта. Играју наши најбољи глумци.

Наше Позориште:
Г. СТЕВАН ХРИСТИЋ,
директор опере

(Претеж В. Жедринског)

ТАИС

ЛИРСКА КОМЕДИЈА У 5 ЧИНА. ОД
ЛУЈА ГАЛЕО ПО РОМАНУ АНАТОЛА
ФРАНСА. ПРЕВОД МИЛОРАДА ЈО-
ВАНОВИЋА. МУЗИКА Ж. МАСНЕА

ОДЛОМЦИ ИЗ II ЧИНА

ЧИН ДРУГИ
(КОД ТАИДЕ)

Таис

(појављује се у друштву неколико глумаца и глумица. Одмахнувши руком уморно, она их удаљује):

Ах, најзад сама сад сам ја.
Сви ти људи изгледају ми бедни
И животиње сви. Ал' још су горе жене...
Споро пролази време. Мој дух је празан.
Где бих нашла свој мир?
Вечну срећу да створим ја?
О, ти огледало верно, наде ми дај,
Реци ми да сам лепа, да ћу бити лепа
За сав живот свој, за сав живот свој.
И да свенути неће руже мога лица.
Да потамнети неће златне косе те,
Реци ми, реци то! Реци ми да сам лепа
И да ћу бити лепа за сав живот свој...
Кобни гласе, зађути једном.
Што кажеш то: „Таис, старост ће доћи,
Старост ће доћи!“ Та зар Таис за век
Неће бити лепа? Не, не може бити.
Ти, Венеро! Реци да ћу бити лепа,
И лепа сам ја, лепа, за цео век ...

(Таис примећује монаха Атанаела који је ушао тихо и застао на прагу.)

Зар си ти дош'o већ, као што даде реч?

Атанаел .

(молећи се из дна душе Богу):

Ах, спас ми дај,
Боже, учини да јој лица не сагледам лепоту сву
И да снага свих њених чари не саломи сад
Чврсти понос мој.

Таис и Атанаел (г-ђа Роговска и г. Пихлер)

Таис

(са осмехом):

А сад, говори већ!

Атанаел:

Ја чух да нема жене теби равне
И стога ја хтедох да те упознам
И стога кад видех, схватих најзад
Кол'ко славе имаћу ја, кад те свладам.

Таис

(још увек са осмехом):

Ти ми чиниш сву част. Охол си мало.
Чувај се ти од моје љубави.

Атанаел:

Ја те водим, Таис, и волим да то кажем,
Ал' те волим не к'о што мислиш ти.
Ја те волим у души, за љубав чисту знам,
Дађу ти боље од пијанства твог
И снова што ти крате ноћ.
Иста срећа та што данас носим теби
Истрајаће за век, за век, за век.

Таис

(иронично):

Каква је то љубави нове чар?
Истину чуј: Љубав зна само за пољуб!

Атанаел:

Врећаш ме тим, јер љубав што ти пружам
Ти не познајеш још.

Таис

Да, да, ал' доцкан већ. Јер ја осетих од свих сласти.

Атанаел:

Та љубав коју знаш донесе само срама.
Док љубав што дајем носи свакоме спас.

Таис

Ти си дрзак и врећаш ме у мојој кући.

Атанаел:

Никад то! Само мислим доказати сад
Истине сву драж. (Са све већим одушевљењем):
Ватренију реч њоме добићу ја, те да мој дах
О, куртизано, и срце ти стопи к'о восак.

Таис

(посматрајући га кришом са неодређеним осећањем страха):

Па, хајд', покажи мени ту нову љубав,
Тајну ту. Послушна сам. Твоја сам сва.

Атанаел

(за себе, грознитчаво):

Нека ужасна бура растрже ми груди.
Сад спас ми дај, Боже! Учини да јој лица
Не сагледам ја чари све. И спас ми дај
Па да снага њених чари не савлада сав чврсти понос мој.
Ах, спас, ах, спас! (Савлађује себе).
Ја сам из Атине монах Атанаел
Из пустиње сам свете и проклињем сласт.
Проклињем све и смрт која те чека.
И дођох преда те као да сам дошао пред гроб.
Мој слушај глас.

Таис

(обузета страхом, баца му се пред ноге):

Ах, милост! Не чини мени зло. Збори шта хоћеш ти.
Не! Заћути, молим те, ћути, молим те.
Ал' сама зар сам ја? Већ свуд природа влада.
То није грех што сам ја лепа. Ах, милост!
Немој да ја мрем. Од смрти ме је страх.
Ти нећеш да ја мрем. Ах, милост!
Не! Ти нећеш да ја мрем.

Атанаел:

Не. Рекох да ћеш да живиш животом вечним.
Буди за увек драга Христу и његова невеста
Верна му буди.

Читој предњавај са великом пјаровољивом
Мјадер и Мирим „Рêve d'or“ из Куне
Ривер - Парис

Благодарјујући Муки дејснѣ

Добила је особито леп и велики избор
најмодерније конфекције ЗА ДАМЕ

ТРГОВИНА КОСТЕ М. ЈОВАНОВИЋА

Београд, Кнез Михајлова
16 до дрогерије (Ламико)

Престолонаследников трг 37 „ФУФА“
преко пута биоскопа Колосеума

3
динара

ЈЕ ЦЕНА НЕДЕЉНОМ ИЛУСТРОВАНОМ ЧАСОПИСУ
„РАДИО БЕОГРАД“

РЕЗЕРВИСАНО ЗА РАДЊУ
НУШИ ВАЈС
БЕОГРАД, ВУКА КАРАЦИЋА 9.
ПЛИСЕ - АЖУР - ЗАВЕСЕ

ПЕТАРИ. ЗАРИЋ
Коларчева ул. бр. 6

Г-ца Божена Краљева, одлична чланница загребачког Казалитша, која ће,
ових дана, гостоваши у Београду у улози Офелије

10 ГОДИНА САРАЈЕВСКОГ ПОЗОРИШТА

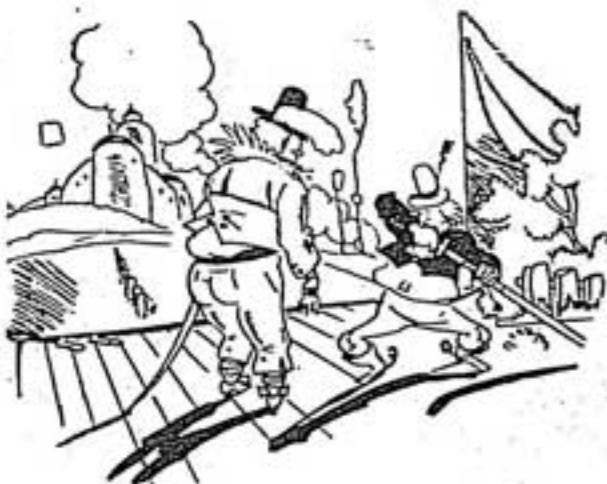
ЈЕДНА ЛЕПА НОВИНА У НАШОЈ ОСКУДНОЈ ПОЗОРИШНОЈ ЛИТЕРАТУРИ

Дугогодишњи редитељ и драматург сарајевског позоришта и наш познати књижевник г. Бора Јевтић дао је ових дана једно занимљиво дело, десетогодишњу историју позоришних догађаја у Сарајеву.

У уводној речи своје обимне и богато илустроване књиге, Јевтић, између осталог, овако тумачи задатак који је себи поставио радећи ово дело:

О једном живом и вечној покретном и устремталом уметничком организму какав је позориште може се и смѣ говорити једино с уметничке тачке гледишта: колико је он, у одређеном временском периоду, дао стварних и трајних импулса уметничком животу једне нације или, уже, једне покрајине, једног града само; колико је уопште служило

ПОЗОРИШНИ ХУМОР ОПАСАН ПРОТИВНИК

Богу захвалиши за живошт свој,
Јер ми је зарбо мој мач челични,
Од крви многе, крви дужманске,
Па из корица неће напуње.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ

уметности; и како, којим средствима, са којим еланом, у коме облику. У толико су, кад је упитању чист уметнички резултат, драгоцености податци о атмосфери у којој се тај организам развијао, него сува, неодуховљена грађа историјска, ма како колико систематски свестрана. Она даје, првенствено, цифре, датуме, и имена; ови, податци, служе историји једног уметничког живљења и оживотворавања.

Ова књига то и покушава: да дâ, пре свега, уметничко треперење и атмосферу установе о којој је реч; да једну децензију њеног деловања обележи не само с основа материјалних докумената, архивске грађе и статистичких таблица, него и из позоришне перспективе, изнутра, из духа којим је била пројимана, из уметничке суштине у којој се развијала. Свако рађена, ова књига представља извесну новину у нашој, и иначе оскудној, позоришној литератури. Новину стога што су код нас досад, позоришна деловања била третирана искључиво историјским мерилима, као материјал значајан за историју наших културних и националних стремљења уопште, или као важан друштвени фактор; мање као жив и хемоген уметнички организам, подложен сопственим законима и окружен једном изузетном атмосфером стваралачком.

Уза све, ова књига није оскудна ни у оном материјалу који осветљава ход и развије Сарајевског позоришта, његове напоре, управне системе, кризе и уметничка потврђивања. Цео први део ове студије

опртава, по сезонама, све оно важније што је Позориште доживело.

Из тог дела се сазнаје да је оно дало, од 28 новембра 1920 до истог датума 1930 године, преко 150 премијера, рачунајући да на поједињу сезону отпада само 15 премијера, што је, нема сумње, минималан број, и близу 2000 претстава које је посетило преко пола милиона гледалаца. Није било, готово, српскохрватског писца од вредности који није прешао преко сарајевске позорнице, а од страних су на репертоару најстарија драматичарска имена као и најновија, и све књижевне епохе и књижевни правци од старе класичке преко Шекспира до експресионистичких експеримената.

Ако то није један програм, јер није био дигрован, ради честих промена у позоришној управи, једном уметничком вољом, ипак је један крупан културни посао и збир уметничких тежња нашег времена које су се, нема сумње, рефлексовале, кроз разне редитељске системе, на разне начине, често без стварног уметничког континуитета, или које су Сарајеву ипак дале обележје једног књижевног и уметничког центра нашег. Она културна и национална мисија која је Позоришту била додељена при његовом оснивању, вршена је беспрекидно, често уз тешке финансијске жртве од стране државе, уз многе болне кризе које су реметиле његово правилно и снажно функционисање, или је она ипак, на крају крајева, извршена с успехом.

Сарајевско позориште може да буде задовољно резултатима свог десетогодишњег деловања; они ће му послужити као основ за једну бољу и обезбеђенију будућност у којој ће се јасније и видије испољити и његова даља стремљења.

СМРТ АРТУРА ШНИЦЛЕРА
СЛАВНОГ ДРАМСКОГ ПИСЦА

Артур Шницлер

Писац меланхолично-веселих драма и великих, животних роман, писац „Анатола“ и „Љубакања“, „Кола“ и „Литературе“, писац славних приповедака „Потпоручника Гусла“ и „Умирања“, песник старог Беча Артур Шницлер умро је почетком прошле недеље.

Умро је на послу, диктирајући својој секретарици, у своме стану у бечком Котеџу.

Оставио је за собом врло обиман рукопис, који ће доцније бити штампан: свој дневник. Велики позоришни роман, који је почeo пре неколико година, завршен је скоро и он је такође остао у рукопису.

Идуће године требало је да Артур Шницлер напуни седам-

десет година. Његови поштоваоци, цела књижевна Немачка и остали културни свет, спремали су се да прославе тај јубилеј. Када је Шницлер то чуо, смејао се и рекао:

— Шта се се још човеку може десити! Седамдесети рођендан. Невероватно!

Нажалост, тај рођендан, се убраја сада у оно мало ствари које се нису десиле овом човеку, чији је живот имао и много радости и много горчина.

ДЕЧЈА УСТА

— Је ли, тата, колико су година већ ожењен?

— Девет, сине.

— А колико још година мораш да издржиш?

„ХАРМОНИЈА“ СТОВАРИШТЕ КЛАВИРА

Сталан и велики избор чувених светских марки.

БЕОГРАД
Телефон
25-7-94

Престолонаследни.
трг 39.

Генерално заступништво само првокласних светских најпознатијих фабриката.

Steinway & Sons J. Blüthner
R. Ibach Bösendorfer
Gaveau, Paris Ehrbar
Schweighofer Hofmann
Neumayer, Berlin Plevé, Paris

и многих других добрих фабриката Продаје уз најповољније платежне услове.

Каталог бесплатно.

ПОЗОРИШНА ЗРНЦА

Отац српског позоришта Јоаким Вујић дао је своје „прво позоришно претстављеније у Пешти у Мађарском театру лета 1813. месеца августа 12., под именом „Крешталица”, једно јавно позориште у три дејствија”.

*

Први управник београдског Народног позоришта (године 1870, када је зграда и подигнута) био је Јован Ђорђевић, књижевник и писац химне „Боже правде”.

*

Када је бан Јелачић 13. децембра 1851. издао проглас позивајући народ да скупи 100.000 форинти, те да се тако купи позоришна зграда и снује стално казалиште у Загребу, новац је скупљен за непун месец дана.

*

Цицерон је рекао: „Комедија је слика живота, огледало обичаја, лик истине.”

*

Најпозије античко позориште које је досад познато јесте позориште у Стобима. Оно је одлично сачувано. Целокупни пречник му је 85 метара, а пречник оркестра 30. Материјал је бели мрамор. Потиче из трећег века после Христа. Нема пулпитума, места где се игра, пошто је служило само за циркуске игре. Хришћанство га није трпело. Позориште је чак и рушене и поједини његови делови уздани су у епископалну василику.

*

Наша музичка историја бележи имена два брата, од којих је један написао три либрета, а други по њима компоновао опере. То су браћа Јосип и Владоје Берса. Њихове опере су „Андирија Чубраловић”, „Цвијета” и „Моцартова смрт”.

ДВЕ ГОСПОЂИЦЕ МАКДОНАЛД: ЈЕДНА ГЛУМИЦА И ЈЕДНА ПОЛИТИЧАРКА

Док је г-џа Ценета Макдоналд, славна звезда америчке филмске опера, дошла у Европу да се правда од једне измишљене љубавно-политичке афере...

... дотле је ћерка и секретарица британског премијера г-џа Ишбел Макдоналд храбро ступила и у сам атеље тон-филма, где је играла у једноме комаду, сниманом у хумане србе.

Гако сада обадве ове госпођице Макдоналд имају везе и са веселим филмом и са озбиљном политиком.

CROSLEY РАДИО

Најпопуларнији
апарати
у
Америци

Стовариште и изглоба: Обилићев Венац број 6 — Београд

SUNTOL

ТЕЧНОСТ за ЧИШЋЕЊЕ ПАРКЕТА

фарбаног патоса, линолеума,
дрвеног намештаја и кожних
делова: намештаја, аутомо-
била, ташни и т.д.

Четкање непотребно
само намазати и чекати да
се сасуши, затим бүненом
крпом избрисати. врло прак-
тично и економно, чисти
флеке, даје изванредан тра-
јан сјај који је и на влажном
времену постојан.

•
Добија се у бољим колони-
јалним радњама. Производ:
ХЕМИЈСКЕ ФАБРИКЕ IMMALIN

Прва највећа спец. радионица мидера и појасева
„КОЕН“

Пашићева (Скопљанска) 2 до Росулека, Тел. 24-576

Ваше тело поседује чари

Које само уметност „Коенових“ мидера, који се
не дају копирати, може да истакне.

•
Чиновницима и Студенткињама попуст.

НОВИНЕ ПИШУ...

СМЕЈУ ЛИ ОПЕРСКИ ПЕ- ВАЧИ ДА БУДУ ДЕБЕЛИ?

У бечкој „Ди Бине“ пише Макс Граф занимљив чланак о питању, да ли оперски певачи смеју да буду дебели.

„На мојим предавањима у Државној музичкој академији“, пише он, „седе позоришне звезде будућности, Елзе и Маргарете, Бринхилде и Бетерфлаји, Зигфриди и Мефисти. То је све леп млад свет и изгледа као други људи.“

Кад се нађем с њима после неколико година, обично су отишли у ширину. Елза, која

је некад била тако витка, сад је пуначка, а Зигфирд је добио трбушину, као сви велики љубитељи пива.

Опера добро храни своје певаче.

Оперска позорница, међутим треба да ствара илузије. Опера је бајка која се пева. Али оперски певачи често изгледају врло прозаично. Јунак има од дебљине отекло лице и подваљак, а Лоенгрин често личи на неку дебелу бабу у сребрном оклопу. Маргарета је задригла, а Јулијине колуратуре пењу се к небу из дебelog, округлог лица.

На многим позорицама оперски певачи и певачице изгледају тако као да су дugo година лежали у сенци неког дрвета у земљи Дембелији, где су им печене шеве улетале у уста.

Дебела прима-дона Салвени-Донатело, која је певала Травијату на премијери у Венецији, била је узрок што је тада пропала ова Вердиева опера. Када је у четвртом чину лекар забринуто изјављивао, да грудоболна Травијата неће моћи да живи дуже од једног часа, почела је публика да се смеје на глас, јер то је одиста личило на успео виц. Нова Вердиева опера није могла да се спасе.

Рихард Вагнер, међутим, уживао је у дебелим певачима. Његов идеални Тристан

Г. Владеšа Пойовић,
(у улози Ниција), који, заједно са г. г.
Томићем, Драбником и Стефанинијем,
чини честан изузетак од правила да
су тенори обично дебели

Шор фон Каролфелд пливао је просто у салу. Колос од дебљине био је међу Вагнеровим певачима још и Фриц Планк, славни Ханс Сакс и Курвенал на бајројтској позорници. Од Матерне на овамо дебела Бринхилда је осталла традиција немачког позоришта.

Масним Лоенгринима и задриглим Изолдама најозбиљније је запретио — филм. Јер публика је у биоскопу научила да се дебели људи употребљавају само за смешне роле. Па ипак је бар за прво време, Рихард Таубер победио и сам филм, и постао његова звезда. Он је, међутим, изузетак.

Јер у филму је створен тип младог љубавника и то копира цео свет. А филмске диве потписују уговор са одредбом да се уговор раскида, ако се оне само мало угоје. Новоме стилу филмске лепоте мораће да се прилагоде и оперски певачи. Јер зашто би Лоенгрин, који долази из далеке земље, морао да буде толико тежак, да га не може вући ни најјачи лабуд?

МИШЉЕЊЕ И МИШЉЕЊЕ

Када су Алфреда Кера, чувеног позоришног критичара у „Берлинер Тагеблату”, упитали једном да ли је едиста његово мишљење оно што је написао о једном комаду, он је одговорио: „Публици је потребно да има једно извесно мишљење. Зато ми новине плаћају пет стотина марака месечно да дам једно извесно мишљење о новим комадима. Ја дајем једно извесно, али не моје. Моје би било скупље”.

МОДЕРНА УМЕТНОСТ

— Ово је поршре моје жене!
— Одисај! Нисам досад знао да се она пошишала...

Штофови и свила
за dame и господу

код
фирме

МЕРКУР

БЕОГРАД
Обилићев Венац 56
Преко пута каф. Руски Цар

Власник и уредник: Сретен Ил. Обрадовић — Штампа „Планета“, Ускоковачка 8.

Последње новости у женској конфекцији.
Модерне вунене и свилене тканине.
Крзно, бунде. Чарапе, рукавице,
рубље. Израда женских
капута, хаљина и
бунди по мери.

Бура Ђаночевић

ПАЛАТА АКАДЕМИЈЕ
НАУКА

Мушки јесењи и зимс-
ки капути. Енгл. штофови за оде-
нице и капуте. Првокласна израда одела
и капута по мери. Продаја за готово и на отпла-

„Планета“